

KINO | NOTIEK

Signe Baumanes piedāvā pārflocinošu alternatīvu «normālai» standarta dzīvei – komfortabli bezproblēmu eksistenci, kādu vajadzētu dzīvot nost katram likumpaklausīgam pilsonim jebkur – Ķīnā, Mozambikā, Jaunzēlandē vai Latvijā. Publicitātes foto

TĀLAS NOSKAŅAS ZILĀ VAKARĀ

Signes Baumanes **Akmeņi manās kabatās** aprāda, ka mākslai varbūt svarīgāk par visu ir būt par psihoterapeitisku līdzekli cilvēku sugas līgu un kaišu dziedinašanā **Teksts Normunds Naumanis**

Mākslas darbi reizēm atgādina sēnes. Tās nav ne dzīvnieki, ne augi (tātad – parādības), tās ar savu klātbūtni eksistē tūn visur, pat vietās, ko uzskata par sterilām, tām piemīt jūtas un emocijas, un to smalkais, nemanāmais jūtamais tiklojums aptver visu pasauli, visu kosmu, gribam mēs to vai ne. Sēnes ir mūsu tuvākie ģimenes (dzīvo radību, organismu) locekļi, bez kuriem vismaz cilvēka eksistence nav iedomājama un arī iespējama. Sēnes ir mūsu matos, mūsu ādā, gaisā, kuru elpojam, un barībā, no kuras pārtiekam, pamazām oksidējamies, lai beigu galā paši pievienotos grandiozajai sēņu karaļvalstij. Sēnes ir viss, un viss ir sēne, akurāt tāpat kā māksla. Mēs to izliekamies nemanām, bet tāpat jūtam. Tēpat, blakus, iekšā, serdē, gaisā un gaismā.

ELLE - TIE ESAM MĒS PAŠI

Signes Baumanes sēne ar nosaukumu *Akmeņi manās kabatās* ieperinājusies pasaulē, lai pamazām ardiātu aģarņo priekšstatu, ka mākslai – ja tai vispār ir kāda funkcija, izņemot prieku, – galvenokārt ir izklaidējoši izglītojoša jeb morālas rotaļas funkcija. *Akmeņi manās kabatās* aprāda, ka mākslai (šai konkrētajā gadījumā 88 minūtes ilgā animācijas filmā) varbūt svarīgāk par visu ir būt par psihoterapeitisku līdzekli cilvēku sugas līgu un kaišu dziedinašanā. Šai ziņā *Akmeņiem* uzkrītoši līdzīga ir Larso fon Trīra spēlfilma *Melanholija*, jo arīdzan stāsta ne jau par pasaules galu un citādām apokaliptiskām blēņām (par to pasaules galu lieliski rūpējas psihiski slimi

poliūki ar Nerona kompleksu), bet gan par Zana Kokto reiz absintā (vanā izmesto frāzē – tēlu «elle – tie esam mēs paši»). Nebeidz akmeņi ir režisoras – galvenās varones Signes kabatās, ne manās, ne tavās. Analogi – arī paradīze esam katrs pats sev.

Pasaules gals Baumanes sēnē starojas uz visām pusēm kā uzmācīgā un krāsnā ideja par sievītes anihilāciju, vienkāršāk – par pašnāvību. (Interesanti, ka vīriešu klārbūtnē *Akmeņu* organizmā aprobežojas ar ekscentrisku dekoratīvu radījumu funkciju – nu, tie «jocīgi», kas ne uz ko daudz vis nav spējīgi – vismaz sievītes saprašanas līmenī... Kā kolorītais vēstures puteklis un n-cik bērnu autors Indulis, piemēram.)

Akmeņi ir arī «nepareiza» filma – tajā stāstījuma intensitāte bieži nomāc vizuālo informāciju, runas ir daudz par daudz, bet tā tomēr nešķiet nevietā lietāta, neparektā aktiera (autore pasas) dīcija dišonē ar jebkādu pareizrunas standartu, tēlu fons bieži ir daudzkrāsaināks par priekšplānu (filmas zīmējums) – viss kaut kā vēkspēdu. Jo šī ir ļoti intīma publiskā pasaule (ja vien publiskā spēj būt intīms – tomēr tikpat labi šādu jautājumu var adresēt jebkuram reliģiju sludinātājam, baznīcas kalpam, ticība tak nav masveida fenomēns, masveida mēdz būt histērija vai apmātība...).

AMIZANTAIS CINISMS SIT PA NAGIEM

Akmeņi ir kultūras arhetipos sakņots organisms, ne isti zvērs, ne augs – ne isti glezniecība, ne isti aktierfilma, kaut gan aktieru un bilžu tur ir tik daudz. Zakulis, vilcēns un lācītis nak no *Ēzisa mīļa* pasaku meža, un diez vai tas ir dikti latvisks, vien ūpija un pūces pietrūkst. Ģenēliskās detaļas ar drebošiem tārpinsper-

matozoīdiem un vaginām kā pukēm (cpat blakus. Vēstures daidžests «tiem, kas nerubī līsku» par latvisku tautas unikālo situāciju XX gadsimtā neuzbāzīgās piedēvās – hop, hop, galopā. Vai šis stāsts ir pārāk universāls? Vai varbūt tas ir pārlicku lokāls, sevī iekapsulējies kā viens stulbs gadījums no vienas neirotiķes vienas dzīves? Gan jā, gan nē. Gan dzīvnieks, gan augs. Turklāt – nekur jau nav teikts, ka «Signes story» nav veikla autore fīkija, mīts, nopolēts līdz dimanta olinas gludumam. Tīcēt *Akmeņiem manās kabatās* ir tāpat kā tīcēt, ka tavos matos aug sēnes. Tā ir, bet tā nav.

Protams, šī dihotomija tracina. Tā neļauj atslābināties veselīgam smējenam (dusku tā kā kauns smēties par citu cilvēku dedzīgo vēlmi darīt sev galu), neļauj arī iegrīmt seriozā intelektuālā meditācija par «sievītes pasauli kā tādā» – autore amizantais cinisms sit pa nagiem, panākot to atsvešinātības distanci, kas liecina par labu garšu – gaumi. Neuzbāzīties, bet būt pamanāmai.

Animācijas filmas pluss neapšaubāmi ir tas, ka šī ir filmu pasaule, kurā vispār pēc definīcijas nav robežu. Protī, nav tādu vārdu kā «neiespējams» un «neticams». Bet šī brīvība slēpj arī bīstamu risku – būt «pārāk», būt «par daudz» (un brīžam faktū, notikumu, tēlu, tekstu, mūzikas ir par daudz – nu, vismaz man, lai emociju/domu koncentrācija nesmacētu apziņas uzlāpēras spējas). Brīžam sāk jukt, kuras pakāpes radniecības autorei ir visas šīs suīcīdālās misijas priestēstienas – tīlēm picrūst individualizācijas formālo krukšū. Bet tie ir tīrie stikumi – kā vasarabūmiņi uz mūžības skumīgā valga.

Jo ar vienu – un galveno – licītu Signe Baumanē tiek galā. Viņa piedāvā pārlicē-

nošu alternatīvu «normālai» standarta dzīvei – komfortabli bezproblēmu eksistenci, kādu vajadzētu dzīvot nost katram likumpaklausīgam pilsonim jebkur – Ķīnā, Mozambikā, Jaunzēlandē vai Latvijā. Jo – visām atīām garšo siens, visām pelēm – siers. Melanholija un depresija nav garšīgas. Tās uzbudina, satrauc, liek justies nevietā, netaikā, nekuriēnē. Micēlījs raisa niezi, sporas kairina smadzenes, savukārt halucinogēnais mikotīns bojā aknas, stīmulējot plānprātību. Ko man iesākt ar tādū ķermeni, kam apziņa brēc – tava dziesma nodziedāta, tava laime izspēlēta, tava zeķe noplīsusī, tava saule pazemē, stāvi vien pie ratiem!

Melanholija Trīs pajoķoja un lika pasaules galu gaidīt zaru būdīnā. Baumanes versija ir patīkamāka – ļauties ūdeņu valdzinājumam. Kā nārai, kā undīnei, kā vēzītim, kā peļejumam alģēs. Folkloristiskā un mīriskā alternatīva būšanai ir nebūšana – esme *versus* neesme, saule – mēness, sieviete (dzīvība) – vīrietis (nāve), pārtāpšana zīmē, rakstā, simbolā, sakrālajā esencē, kur domai nav vietas, vien sajūtai – ir, ir, ir! Esmu, esmu, esmu un būšu, būšu, būšu – par spīti savai dēpcīrijai, par spīti savai sievīskībai, par spīti likumbām un likumiem, par spīti dabai un fantāzijai, par spīti realitātei, kas nonāvē. Pat par spīti ne-zvēram-ne-augam, kas apjož un savaņģo visu būtni. Realitāte tāda, kāda tā ir, man neder. Tāda kā uz papīra, celuloīda, pikseļos un datororganismu micēlījā – lai nu tā būtu. Ska-tūtājiem nāksies samierināties. ■

AKMEŅI MANĀS KABATĀS

Kinoatēros Splendid Palace un Kino Cītdalele
★★★★